

Participatie van naasten tijdens de wondzorg bij de volwassen zorgvrager met brandwonden binnen het brandwondencentrum

N. Luitjes, M. Kleijn*

Introductie

In het Brandwondencentrum in Beverwijk is onderzoek verricht naar participatie van naasten tijdens de wondzorg bij de volwassen zorgvrager met brandwonden. Aanleiding voor dit onderzoek was dat bij kinderen ouders en/of naasten participeren tijdens de wondzorg, maar dat dat bij volwassenen niet gebruikelijk is. Het voorgenomen doel van het onderzoek is, om stress te reduceren bij de volwassen zorgvrager tijdens de wondzorg.

Op de kinderafdeling is er al diverse jaren ervaring met het participeren van ouders bij de reguliere kindzorg. Ook is er in Beverwijk op de kinderafdeling ervaring bij het participeren van ouders tijdens de wondzorg bij kinderen met brandwonden. Tijdens dit onderzoek is door beide kennis gemaakt met deze methode. Tijdens de wondzorg en brandwondenzorg bij een kind van 0 - 18 jaar in het Rode Kruis Ziekenhuis in Beverwijk is het vanzelfsprekend dat naasten/ouders participeren in de wondzorg. Onze ervaring is dat dit een positief effect laat zien op de reductie van stress bij kind en ouder. Als ouders de juiste handvatten hebben om te begrijpen wat de wondzorg inhoudt en de juiste begeleiding krijgen om hun kind te kunnen troosten in deze situatie, zie je dat dit een positief copingmechanisme te weeg brengt bij het kind en de ouder. Vooral jonge kinderen spiegelen in het gedrag van hun ouders omdat dit voor hen vertrouwd is. Omdat het participeren van een naaste bij de volwassen zorgvrager in het brandwondencentrum niet als standaard is geïntegreerd, is er onderzoek verricht naar wat de mogelijkheden zijn en of dit ook bij volwassenen een positieve bijdrage kan hebben op de reductie van stress.

De onderzoeksvraag die is onderzocht is:

Wat is de invloed van het participeren van een naaste op de stress van de volwassen zorgvrager met brandwonden tijdens de wondzorg (1,2).

Vergelijking artikelen

Tijdens het opzetten van het onderzoek zijn een aantal artikelen beoordeeld die bijdragen aan verdere verdieping bij dit onderwerp. Er is in de literatuur veel te vinden over participatie in de zorg, maar er is weinig geschreven over participatie van naasten tijdens de wondzorg van een

volwassen zorgvrager (met brandwonden). Uiteindelijk zijn er twee artikelen gebruikt die het meest aansluiten bij het onderzoek.

Na het beoordelen van de artikelen komen de volgende punten naar voren die bijdragen aan deze onderzoeksvraag: wat is de invloed van het participeren van een naaste op de stress van de volwassen zorgvrager tijdens de wondzorg.

In het eerste artikel komt naar voren dat dit onderzoek is uitgevoerd met betrekking tot de wondzorgprocedure bij brandwonden in alle drie de Nederlandse brandwondencentra. Echter is dit uitgevoerd bij kinderen en hun ouders. Het artikel geeft positieve resultaten op de stressreductie bij kinderen tijdens de ouderparticipatie gedurende de wondzorgprocedure. Het onderzoek is niet generaliseerbaar naar ouders met substantiële taalproblemen (zoals recent geïmmigreerde gezinnen). Deze zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Tevens is het onderzoek niet generaliseerbaar naar volwassenen in de brandwondenzorg. Maar uit dit artikel komt wel bruikbare informatie naar voren, die we meenemen in de resultaten. De wondzorg bij brandwonden wordt op de pediatrie afdeling uitgevoerd door diverse zorgprofessionals, zoals brandwondenverpleegkundigen, brandwondenartsen en medisch pedagogisch zorgverleners.

In artikel twee is het onderzoek wel uitgevoerd bij de volwassen zorgvragers. Dit artikel geeft geen exacte informatie over participatie van naasten in de wondzorg bij brandwonden, maar is uitgevoerd op de intensieve care afdeling welke een zorgsetting is met hoge stressoren. Dit is vergelijkbaar met een brandwondencentrum. Hierbij zijn

de mogelijkheden van familieparticipatie onderzocht. In dit artikel zijn positieve resultaten voor participatie van naasten bij intensieve zorg weergegeven. Er is een grotere betrokkenheid bij de zorg, het verbetert de communicatie tussen naasten, zorgvrager en zorgprofessional, naasten ervaren een groter gevoel van controle en zullen daardoor meer deelnemen in de besluitvorming en er is sprake van adequaat herstel na ontslag. De participatie wordt uitgevoerd door de verpleegkundige in samenwerking met naasten.

De steun die het kind van ouders ontvangt is van groot belang.

Uit dit onderzoek blijken diverse voordelen. In de zorg voor het zieke kind wordt verwacht dat de mogelijkheid er voor ouders is om troost te bieden aan hun kind. Dit is in Nederland vastgesteld in het handvest Kind en Ziekenhuis artikel 2 (3). De participatie van ouders heeft invloed op de adaptieve copingstrategieën bij de ouders zelf. Belangrijk hierbij is dat het kind in stressvolle situaties gedrag spiegelt van ouders. De steun die het kind van ouders ontvangt is van groot belang. Ditzelfde is terug te zien in de relatie tussen naasten en de volwassen zorgvrager. Deze kunnen zich zeer betrokken willen voelen bij de zorg voor de patiënt. Belangrijk hierin is, dat de zorgrelatie die een ouder met een kind heeft, anders is dan de zorgrelatie tussen een naaste en een volwassen zorgvrager. Daarnaast bevordert participatie de overdracht van informatie en verbetert de communicatie tussen naasten, de zorgvrager en de zorgprofessional. Dit geeft de mogelijkheid tot vroegtijdige educatie welke gedurende het hele zorgproces positief kan bijdragen. Wanneer er goed begeleid wordt, is er meer ruimte voor de eigen emotie van de naasten. Dit draagt bij aan het vermogen om deze te controleren, te beheersen en het vermogen in te spelen op de behoeften van de zorgvrager. Dit kan worden beschouwd als essentiële factoren. Door hun eigen angstreacties onder controle te houden, kunnen naasten hun emotionele beschikbaarheid vergroten en daarmee hun ontvankelijkheid voor de zorgvrager verhogen. Dit met ondersteuning van de verpleegkundige en eventueel van de psychologe. Men moet er rekening mee houden dat emoties van naasten per moment kunnen verschillen, wat van invloed kan zijn op de stressreductie van de zorgvrager. Dit maakt dat het elke dag maatwerk is, hoe participatie is toe te passen.

Door participatie in de wondzorg ervaren naasten een groter gevoel van controle en kunnen ze deelnemen in de besluitvorming wanneer zij samenwerken met de zorgprofessional door middel van juiste voorlichting over hun naasten.

Conclusie

De artikelen gaan uit van eerdere studies waarbij is aangetoond dat de aanwezigheid van naasten participatiestress bij de zorgvrager reduceert. In beide artikelen wordt vooral onderzocht hoe de participatie bij naasten wordt ervaren. Deze geven beide geen exacte resultaten op onze probleemstelling en onze doelgroep, de volwassen zorgvrager met brandwonden tijdens de wondzorg. Wel komt er uit beide artikelen bruikbare informatie.

Er zit wel een merkbaar verschil tussen het zorgteam wat betrokken is bij de kinderen en het zorgteam van de volwassen zorgvrager. Hierbij is de verwachting dat de participatie van naasten bij de volwassen zorg voornamelijk door de verpleegkundige wordt uitgevoerd. Er is dus geen medisch pedagogisch zorgverlener aanwezig. Daarnaast blijkt dat gebruik van schriftelijke communicatie naar naasten een bron van informatie is. Dit vergroot de mogelijkheid om ontvangen informatie persoonlijk aan te passen. Dit heeft als resultaat dat naasten een groter gevoel van controle ervaren en meer participeren tijdens de zorg. Wanneer zij gestructureerd samenwerken met het team van zorgprofessionals heeft dit een positief effect op de stressreductie.

Participeren van een naaste heeft een positief effect op de stressreductie van de volwassen zorgvrager.

Op basis van beide artikelen en de uitgangswaarde van andere studies, dat participeren van een naaste stressreducerend werkt, kunnen wij een eindconclusie trekken. Participeren van een naaste heeft een positief effect op de stressreductie van de volwassen zorgvrager. Wij verwachten dit ook toe te kunnen passen bij de wondzorg van een volwassen zorgvrager met brandwonden.

Aan de hand van ons onderzoek hebben we diverse aanbevelingen gedaan om participatie bij de volwassen zorgvrager met brandwonden mogelijk te maken. Een van de belangrijkste punten is dat er al in de anamnese gevraagd wordt naar de mogelijkheden van de familie en de wil om te participeren in de zorg. Ook de frequentie hierin wordt uitgevraagd. Aan de hand van deze vraagstellingen kan ingeschat worden of er gebruik gemaakt kan worden van naastenparticipatie tijdens de opname in het brandwondencentrum. Er wordt een participatieprogramma op afspraak en op maat gemaakt en deze wordt geëvalueerd. Hierin is er voor de naasten ook informatie over wat naastenparticipatie inhoudt. De afspraken hierover worden genoteerd. Belangrijk is wel om te zorgen voor draagvlak bij alle betrokken zorgprofessionals. Dit

wordt bereikt door het informeren van collega's over het belang van naastenparticipatie.

Literatuur

1. Egberts MR, De Jong AEE, Hofland H, et al. **Parental presence or absence during paediatric burn wound care procedures.** Burns, 2018;44(4):850-60. (verder benoemd als artikel 1)
2. Mitchell LM, Coyer F, Kean S, et al. **Patient, family-centred care interventions within the adult ICU setting: An integrative review.** Aust Crit Care, 2016;29(4):179-93. (verder benoemd als artikel 2)
3. Handvest Kind & Ziekenhuis - Stichting Kind en Ziekenhuis; Handvest Kind & Ziekenhuis; Kinderen hebben het recht hun ouders of verzorgers altijd bij zich te hebben (art.3,9,18 VRK).

**Nadja Luitjes, kinder- en brandwondenverpleegkundige, kinderafdeling Rode Kruis Ziekenhuis, Beverwijk.*

Marijke Kleijn, brandwondenverpleegkundige, brandwonden-centrum Rode Kruis Ziekenhuis, Beverwijk.